

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Palóczy Edgár*
Cím: *Egy német szinidirektor érdekes uti élményei Pest-Buda-Óbudán 1790-t*
Forrás: *Országjárás*

Osztályozás	
Tárgy	910.2
Hely	"1790"
Személy	

Bp.
(Hely)

1942 jun. 19.
(Idő)

(Köt. v. füz.) (

Egy német szinidirektor érdekes uti élményei Pest-Buda-Óbudán 1790-ben

Az 1790. évnek ugyanazon napján, hogy *Koburg* herceg, *II. József* török háborújának martinestei győztese ünnepélyesen bevonult Budára, a pesti Hatvani-kapun egy iromba batár poroszkált be a városba. Belsejében szorongott a Magyarországot járó *Seipp Kristóf* német vándorszínész-társaság igazgatójának társulata. Az érdekes színházdirektor, a kalapos király eszméinek rajongó híve, ott kuporgott a kocsis mellett a bakon, mert a felvilágosodás szellemében mindent látni és megírni akart. Így született meg a *Majna* melletti Frankfurtban és Lipcsében 1793-ban megjelent műve: „Reisen von Preszburg durch Mähren, beyde Schlesien und Ungarn nach Siebenbürgen und von da zurück nach Preszburg”. E mű keretében részletesen ismertette a szerző *Pesten*, *Budán* és *Óbudán* szerzett benyomásait.

Seipp nyolc éve nem járt a testvérvárosokban és nem akart himni a szemének. A tespedést eleven élet váltotta fel, mert az áldatlan török háborúnak *egy* haszna mégis volt:

óriási kereskedelmi forgalomhoz jutatta *Pest* városát, míg a kormány-székeknek *Budára*, az egyetemnek meg *Pestre* való áthelyezése szintén nagyban előmozdították a testvérvárosok fellendülését. Csak *Óbuda* maradt a három testvérváros *Hamupipőkéje*. Hiába volt ennek a városnak ősi multja, látnivalót ott nem talált *Seipp*, mert a római világ maradványait még akkor alig tárták ott fel.

Koburg herceg aznap vette át *Budán* Magyarország katonai parancsnokságát. Ebből az alkalomból nagy és fényes katonai parádét rendeztek nemes *Buda* városában. Az új parancsnok előtt felvonultak *II. József* szerencsétlen török hadjáratának vitézei. A nézők között azonban sokan gyászruhát viseltek, mert hozzátartozóikat gyászolták.

A budai katonai díszfelvonulást a „*Pesterbürgerparade*”, a jó pestiek polgárhadának ünnepélyes felvonulása követte. A lovasított és gyalogos pesti polgáraszólaljak színpompás, délceg, katonai látványa mély benyo-

mást gyakorolt *Seippre*. Ámult és bámult a pesti egyenruhás polgári őrhad gazdag, színes magyar felszerelésén és nem győzte eléggé dicsérni a katonai gyakorlatok nagyszerű bemutatását. — *Ein Pester Bürger schickt sich in jedes Glied, er hat nichts linksch!* — Pesti polgár minden glédában megállja helyét, nincs benne semmi félszég! — kiált fel lelkesülten és örömmel állapítja meg, hogy a pesti polgárhad vitézeit meg se lehet különböztetni a rendes sor-katonaság harcosaitól.

Október volt. A szép magyar ős napjai. Arany színekbe öltöztek már a fák lombjai. Víg daloktól voltak hangosak a budai hegyvidék présházai.

Másnap a pesti főplébánia templomban ünnepélyes istentiszteletet tartottak annak örömére, hogy *II. Lipót*, a magyar alkotmányos életet helyreállító apostoli király felvette a „német királyi” címet.

Durrogott a hármás díszsortűz a piarista atyák patinás rendháza, a hajdanvaló *Glöckelberger* tábornok palotája előtti régi pesti Városház-téren. Ott parádéztak ezernyi pesti szépasszony szemének tüzeiben a pesti polgárhad nyalka vitézei, ki gyalog, ki lóháton.

Kísérjük el *Seipp Kristóf* uramat *Pest-Budán* végzett körútján. Új paloták, új középületek, új magán-építkezéseken, szabályos új utcasorokon akadt meg a szeme. Valósággal újjászületetteknek látta a testvérvárosokat, amelyek a visszaállított magyar világ dicsfényében ragyogtak és vigadtak.

A *Váci-utca* kezdetén még ott állt a régi *Váci-kapu*, de a város már túlnőtt rajta: az új *Lipótváros* meg a *Terézváros* már hemzseg a sok néptől. Nyolc év előtt a városbástyák mentén a *Váci- és Hatvani-kapuk* között, a sötétség beálltakor, még *életveszélyes* volt a járkálás — hová tűnt nyolc év alatt ez az állapot! *Pest* elindult a biztonságos polgári jólét és fellendülés útján.

Budán, a város legnagyobb kincse gyanánt a mai gőzfürdők őseit: a „*Schwitzbäder*”-eket magasztalja, majd a budai *bortermelés* dicséretét zengi. Ebből él *Buda* és *Óbuda* minden második lakója. Óriási mennyiségben úszik a *budai vörösbőr* az öreg *Duna* hátán felfelé és lefelé, mert mindenütt nagy a kelendősége. Ma már csak főúri és főpapi pincék mélyén akad pókhálós butéliákban gondosan őrzött hírmondó belőle...

Pesten a mai mintavásárok őse, az évi négy híres *Jahrmarkt*, valamint a *ablai ülések* az idegenforgalom legfőbb vonzóerei. — „Die Donau trennt diese Städte, eine schöne Schiff-

brücke vereinigt sie wieder. Sie haben beyde ein und ebendarselbe Interesse. Man lebt in Ofen und Kauft in Pest. Und so vernükt man sich auch gegenseitig” — akárcsak ma.

És minden virágzás és fellendülés ellenére a jó pesti burgerek tele vannak panasszal a *pénzhiány* miatt. Természetes Mindenki többet költ mint annak előtte! A fényűzés meg a szükségletek emelkedtek az óriás gyermekcipellőkben pár, de már járni tanul. Pedig *Pesten* még csak 24,000, *Budán* meg 32,000 lélek él.

A hajóhid forgalma a fellendülés beszédes jele. Emberek, kocsik, hintók, targoncák tömkelege népesíti be és *Nepomuki Szent János* szobra — ma az *Eötvös-tér* egyik régi házának udvarán álmodik a letűnt időkről, — csodálkozva tekint a mozgalmas életre. Hová fog ez vezetni? — veti fel eltűnődve a kérdést a jó színház direktor...

„A legszebb látvány azonban — írja *Seipp* uram — a két városban az *éjjeli kivilágítás*. Nincs az a ki-

rály, aki naponta ilyen pompás illuminációt rendezhetne — kiált fel lelkesülten. — A két várost „világosan tündöklő laternák” díszítik és nem is takarékosan. A kivilágítás egész Pestre terjed ki, végigmegy a Dunán, ameddig a városok legtávolibb házai csak érnek, áthalad a hajóhídon, továbbá Buda hosszú városán, jobbra kanyarodik a Duna mentén, majd felkúszik a hajdanvaló várra, amely most valamennyi tisztviselő munkahelye, azután a hegyről le a „Christianstadt”-ra ér le, a Bécsi-kapu felé, majd ismét lefelé folytatódik és a Rácvároson át. Ha Pestről néz át este az ember, ez már magában is örömet lop szívébe. Ám a látvány a

magas hegyről annyit nyújt, hogy aligha találhatni ennek földi mását!”

Aztán itt van a Várhegy! Paloták nőttek ki a földből a régi házacskák helyén. Most már biztonságosan visz fel oda a kocsi, csak télen van még sok baj a feljutással és jaj azoknak a szegény hivatalnokoknak, akik lent vettek szállást a Vizivárosban, Tabánban és a Horvátvárosban. Ember és világismeret tanul itt a deák, de vajjon nem lesz-e a sok belőle ártalmára? Vajjon a fényűzés nem csábít-e utánzásra, a nagyok és gazdagok életmódja pazarlásra? Vajjon e hely, mely a magas erényt és a nagy bűnöket egyesíti falain belül, nem fogja-e idővel az ifjúság erényeit aláásni?! — veti fel a kérdést Pesttel kapcsolatban a puritán gondolkodású Seipp. Vajjon a két város sok és sokféle látnivalója és szórakozási alkalma nem von-e el a komoly munkától? Ily kérdéseken tépelődik városnézés közben a derék színházigazgató, aki ismeri az életet és csábításait.

Becsületére válik azonban a német múzsa hazai vándorának, hogy már 1793-ban könyvével lándzsát tört a magyar gyáripár mellett és rámutatott a Magyarországra annyira sérelmes ipar- és kereskedelempolitikára, amelyet a Habsburgok az ország rovására folytattak. Pedig *Seipp Kristóf* nem is volt magyar, még csak magyarországi sem, hanem csak reálisan látó és pártatlan szemlélő. Ezért oly érdekes munkája, amely betekintést nyújt a 152 év előtti magyar főváros érdekes életébe és valóságos keresztmetszetét adja az akkori pest-budai életnek.

PALÓCZI EDGÁR.